

**Filozofski fakultet
Sveučilište u Splitu**

***Deveti dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije
Prema kvalitetnoj školi
Znanstveni skup s međunarodnom suradnjom***

***SVEUČILIŠTE U PROFESIONALNOM USAVRŠAVANJU UČITELJA U
OSNOVNOJ ŠKOLI***

Zbornik radova

Split, Filozofski fakultet, 2015.

ISSN 1849-7039 (CD-ROM)

Deveti dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije
Prema kvalitetnoj školi
Znanstveni skup s međunarodnom suradnjom
SVEUČILIŠTE U PROFESIONALNOM USAVRŠAVANJU UČITELJA U
OSNOVNOJ ŠKOLI

Zbornik radova

SVEUČILIŠTE U PROFESIONALNOM USAVRŠAVANJU UČITELJA U OSNOVNOJ ŠKOLI

Nakladnik

Filozofski fakultet Sveučilište u Splitu

Odgovorni urednik

Red. prof. dr. sc. Aleksandar Jakir

Glavni urednik

Doc. dr. sc. Marita Brčić Kuljiš

Urednice Zbornika

izv.prof.dr.sc. Hicela Ivon

mr.sc. Suzana Tomaš

Recezeni

Izv. prof. dr.sc. Smiljana Zrilić

Izv. prof. dr.sc. Sonja Kovačević

Izv. prof. dr. sc. Matjaž Duh

Izv. prof. dr.sc. Slađana Zuković

Lektorica (hrvatski i engleski jezik)

Ivana Čagalj, prof.

ISSN 1849-7039 (CD-ROM)

Zbornik radova *Sveučilište u profesionalnom usavršavanju učitelja u osnovnoj školi* rezultat je znanstvenog skupa s međunarodnom suradnjom održanog u Splitu 2013. godine, u izdanju Filozofskog fakulteta.

Grafička priprema i tisak
Grafičke usluge Čulić, Split

Filozofski fakultet
Sveučilište u Splitu

**Deveti dani osnovne škole Splitsko-dalmatinske županije
Prema kvalitetnoj školi
Znanstveni skup s međunarodnom suradnjom
SVEUČILIŠTE U PROFESIONALNOM USAVRŠAVANJU UČITELJA U
OSNOVNOJ ŠKOLI**

**Urednice
Hicela Ivon
Suzana Tomaš**

SPLIT, 2015.

Lidija Vlahović

Povijesni razvoj kineziološkog obrazovanja učitelja i odgojitelja predškolske djece

Sažetak: U radu je prikazan povijesni razvoj kineziološkog obrazovanja učitelja i odgojitelja predškolske djece od šezdesetih godina prošlog stoljeća do današnjih dana. Analizirani su nastavni planovi i programi te zastupljenost kinezioloških kolegija u njima. Autorica zaključuje kako je zastupljenost kinezioloških kolegija u nastavnim planovima za obrazovanje učitelja i odgojitelja predškolske djece uglavnom bila zadovoljavajuća, ali ukazuje na problematiku neadekvatnog formuliranja cilja i zadataka pojedinih kolegija. Izuzetak čine nastavni planovi i programi integriranog sveučilišnog studija Magistar primarnog obrazovanja i stručnog studijskog programa Odgojitelj predškolske djece koji se realiziraju na Odsjeku za učiteljski studij i Odsjeku za predškolski odgoj Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Navedeni odsjeci nude budućim učiteljima i odgojiteljima predškolske djece izuzetno kvalitetno kineziološko obrazovanje i čine ih kompetentnima za ostvarivanje kineziološke nastave u školi, odnosno kinezioloških aktivnosti u predškolskim ustanovama.

Ključne riječi: kineziološka kultura, kineziološko obrazovanje, učitelj, odgojitelji predškolske djece.

1. KINEZIOLOŠKO OBRAZOVANJE UČITELJA

Kineziologija ima veoma značajnu ulogu u životu djeteta. Rana kineziološka iskustva nužna su za razvoj dječjih sposobnosti, stoga je zadatak kineziologa okružiti dijete od najranijih dana kvalitetnim kineziološkim ostvarenjima. Slijedom toga, kineziološkoj edukaciji učitelja i odgojitelja predškolske djece trebalo bi posvetiti odgovarajuću pozornost. Obrazovanje učitelja osnovnih škola na području bivše Jugoslavije započinje u drugoj polovini 18. stoljeća. Od 1774. godine organizirani su preparandijalni tečajevi za obrazovanje učitelja, a 1849. godine u Zagrebu se osniva prva samostalna učiteljska škola koja je trajala dvije godine, čime započinje razdoblje institucionalnog obrazovanja učitelja. Od 1874. godine trajanje učiteljskih škola ili preparandija produženo je na tri, a od 1888. godine na četiri godine. Viša pedagoška škola u Zagrebu osnovana je 1919. godine. *Zakonom o učiteljskim školama* iz 1929. godine obrazovanje učitelja produžuje se na pet godina.

Viša pedagoška škola u Splitu osnovana je 1945. godine. Tijekom i nakon Drugog svjetskog rata učitelji su se obrazovali na tečajevima, a obrazovanje učitelja u redovitim učiteljskim školama trajalo je četiri godine, sve do školske godine 1950./51., kada se donosi odluka da se učiteljska škola produži na pet godina. Donesen je i novi nastavni plan i program a kineziološka nastava realizirala se kolegijem Fiskultura (Franković, Bogdan i Fučijaš, 1962).

Godine 1960., temeljem *Zakona o pedagoškim akademijama*, osnivaju se pedagoške akademije u Rijeci, Gospiću, Puli, Čakovcu, Osijeku, Pakracu, Slavanskom Brodu, Karlovcu, Petrinji, Šibeniku, Zadru i Dubrovniku, a više pedagoške škole u Zagrebu i Splitu prerastaju u pedagoške akademije. Zvanje *učitelj* mijenja se u *nastavnik razredne nastave*. *Nastavni plan i program pedagoške akademije* sadržavao je kolegije zajedničkog i kolegije posebnog studija. Zajednički studij sadržavao je sljedeća područja: filozofiju i sociologiju, pedagoške i psihološke nauke, fizički odgoj i školsku higijenu. Posebni se studij dijeli na: poseban studij I odsjeka – za učitelje razredne nastave i poseban studij II odsjeka – za nastavnike predmetne nastave (Franković i sur., 1962: 32). Kineziološka nastava realizirala se dvama kolegijima, i to u sklopu *Fizičkog odgoja i školske higijene* te *Metodike fizičkog odgoja*, a provodila se po dva sata tjedno u prvom i drugom te po jedan sat tjedno u trećem i četvrtom semestru.

Nastavnim programom za kolegij *Metodika fizičkog odgoja* predviđena su sljedeća područja: „Fizički odgoj kao nastavni predmet, nastavni princip i oblik slobodnih aktivnosti učenikovih. Cilj i zadaci nastave fizičkog odgoja. Izbor i raspored gradiva s posebnim osvrtom na njihovu ovisnost o psihofizičkom razvitku učenika. Metode i sredstva. Upoznavanje sa spravama i rekvizitima. Objekti i uređaji za provođenje fizičkog odgoja. Organizacija nastavnog procesa. Oblici fizičkog odgoja u slobodnim aktivnostima učenikovim i društvenim organizacijama. Praćenje i vrednovanje učenikova razvitka i Napredovanja na području fizičkog odgoja“ (Franković i sur., 1962: 57). Satnica kolegija nije precizirana, već je u programu navedena kumulativna satnica za *Metodiku razredne nastave s praktičnim vježbama*.

Od akademske godine 1969./70. donosi se novi *Nastavni plan i program za pedagoške akademije*. U tom programu postojala je podjela na predmete zajedničkog i predmete posebnog studija. Predmeti koji su sačinjavali zajednički studij bili su: *Filozofija, Sociologija, Pedagogija, Didaktika, Psihologija djetinjstva i mladosti, Pedagoška psihologija, Fizički odgoj* i *Predvojnička obuka*. *Fizički odgoj* u okviru zajedničkog studija organizira se isključivo kao oblik rekreacije studenata prema mogućnostima pedagoške akademije i potrebama studenata pojedinih studijskih grupa, a provodi se po jedan sat tjedno od prvog do četvrtog semestra.

Poseban studij obuhvaća predmete koji izravnije usmjeruju i pripremaju studente za nastavni rad u osnovnoj školi po sustavu razrednog, odnosno predmetnog nastavnika. Studij se diferencira u ove studijske grupe: razredna nastava, hrvatskosrpski jezik, hrvatskosrpski jezik – bibliotekarstvo, hrvatskosrpski jezik – jedan strani jezik, strani jezik, povijest – zemljopis, matematika – fizika, domaćinstvo – biologija, tehničko obrazovanje – fizika, muzika, likovne umjetnosti, fizička kultura i predškolski odgoj. Kineziologija se u razrednoj nastavi realizira unutar kolegija *Metodika fizičkog odgoja* (tablica 1).

Tablica 1 – Kineziološki kolegij u Nastavnom planu studija razredne nastave (1969)

kolegij	semestar			
	I.	II.	III.	IV.
<i>Metodika fizičkog odgoja</i>	2	2	2	0

Poseban studij fizičke kulture uključuje: „osnovni dio – osnove fizičke kulture, anatomija čovjeka, fiziologija, sportska medicina s higijenom, osnove biomehanike, opća fizička priprema, sportska gimnastika, oblikovanje tijela i korektivne vježbe, atletika, sportske igre, plivanje, estetska gimnastika i plesovi, skijanje, logorovanje i metodika nastave fizičkog odgoja te izborni dio – veslanje, organizacija takmičenja i priredaba, sportske građevine i sprave, elementarne igre, osnove rekreacije i drugo“ (Nastavni plan i program, 1969: 89).

Godine 1978. pedagoške akademije preustrojene su u pedagoške fakultete. Koordinacijski odbor grupacije visokoškolskih organizacija u oblasti odgoja i obrazovanja donosi dokument pod nazivom *Prilog samoupravnom sporazumu. Opisi profila sa stručnim i metodičkim programskim osnovama studija* (1978) u kojemu je naveden nastavni plan bez nastavnog programa.

Studij nastavnika razredne nastave, osim općih i zajedničkih programskih osnova, obuhvaćao je i stručne programske osnove putem kojih se student osposobljavao za izvođenje nastave svih nastavnih predmeta u prvim četirima razredima osnovne škole. Jedini kineziološki kolegij u navedenom programu bio je *Tjelesni odgoj s metodikom* (tablica 2).

Tablica 2 – Kineziološki kolegij u Nastavnom planu stručnih i metodičkih programskih osnovna studija razredne nastave (1978)

kolegij	semestar			
	I	II	III	IV
<i>Tjelesni odgoj s metodikom</i>	0	1+1	1+1	1+1

Godine 1988. donesen je *Okvirni obrazovni programi usmjerenog obrazovanja* prema kojemu su se nastavnici i odgojitelji pripremali i obrazovali u trajanju od šest godina, nakon čega su, polaganjem diplomskog ispita, stjecali zanimanje VI. stupnja stručnosti: odgajatelj predškolske djece, odnosno nastavnik razredne nastave. Prve četiri godine programa provodile su se u centrima usmjerenog obrazovanja, a peta i šesta godina u visokoškolskim obrazovnim institucijama. Nakon četvrte godine polaznici su mogli birati zanimanje na VII. stupnju stručne spreme u odgojno-obrazovnoj struci. Dakle, dio obrazovanja ostvarivao se na srednjoškolskoj, a dio na visokoškolskoj razini. Obrazovni program bio je koncipiran tako da su se u tijeku obrazovnog procesa izučavali teorijski i praktični aspekti općih sadržaja, zajedničkih sadržaja odgojno-obrazovne struke i stručno-metodičkih sadržaja. U Nastavnom planu za prvu i drugu godinu usmjerenog obrazovanja u odgojno-obrazovnoj struci kineziološka nastava realizirala se kolegijem *Tjelesne i zdravstvene kulture* kao obveznim kolegijem (tablica 3).

Tablica 3 – Kineziološki kolegij u Nastavnom planu za I. i II. godinu usmjerenog obrazovanja u odgojno-obrazovnoj struci (1988)

kolegij	godina	
	I.	II.
<i>Tjelesna i zdravstvena kultura</i>	68	68

Nastavni plan za treću, četvrtu, petu i šestu godinu studija za Nastavnika razredne nastave obuhvaćao je dva kineziološka kolegija: *Tjelesna i zdravstvena kultura* i *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture* (tablica 4).

Tablica 4 – Kineziološki kolegiji u Nastavnom planu za III., IV., V. i VI. godinu za nastavnika razredne nastave (1988)

<i>kolegij</i>	<i>godina</i>					
	III.	IV.	V.		VI.	
<i>Tjelesna i zdravstvena kultura</i>	68	64	0+0+30	0+0+30	0+0+30	0+0+30
<i>Metodika tjelesne i zdravstvene kulture</i>	0	0	15+0+0	15+0+30	15+0+15	15+0+15

Za kolegij *Tjelesna i zdravstvena kultura* nisu bili navedeni ni cilj ni zadaće. Cilj kolegija *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture* jest da se „na temelju teorijskih spoznaja o zakonitostima metodičke organizacije odgojno-obrazovnog rada s djecom rane školske dobi studenti osposobe za izvođenje nastave tjelesne i zdravstvene kulture u okviru JUP-a u razrednoj nastavi“ (*Okvirni obrazovni programi usmjerenog obrazovanja*, 1988: 93). Nastava kolegija realizirala se predavanjima, vježbama i metodičkim vježbama u školi. Iz cilja kolegija proizlazile su sljedeće zadaće: „upoznati opće ciljeve i zadatke tjelesno zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja, kao i posebne zadatke tjelesne i zdravstvene kulture; upoznati utjecaj tjelesnih vježbi na organizam i sagledati potrebu i korist sistematskog tjelesnog vježbanja; steći interes za stvaralačku djelatnost na području tjelesno-zdravstvene kulture; upoznati studente s teorijskim osnovama metodike odgojno-obrazovnog rada; informirati studente o rezultatima suvremenih znanstvenih istraživanja u tom području; upoznati studente s praktičnim odgojno-obrazovnim radom u razrednoj nastavi, vrtiću i u različitim oblicima izvaninstitucionalnog odgoja; osposobiti studente da teorijsko znanje stvaralački primjenjuju u odgojno-obrazovnoj praksi; upućivati studente u promatranje, analiziranje i vrednovanje neposrednog odgojno-obrazovnog rada, te da se stvaralački i kritički uključuju i razvijaju samokritičnost i kritičnost; izgrađivati kod studenata otvorenost prema inovacijskim nastojanjima u jezično-umjetničkom području; razvijati kod studenata svijest i potrebu za trajnim zanimanjem za umjetnost; razvijati interes i potrebu za daljim samoobrazovanjem i metodičkim usavršavanjem; razvijati sposobnost za odgojno djelovanje i izgrađivanje svestrane stvaralačke ličnosti mlade generacije; uspostavljanje funkcionalne veze između tjelesnih, glazbenih, jezičnih, likovnih i drugih umjetničkih sadržaja“ (1988: 87). U navedenom je programu također bilo previše zadaća, od kojih je veliki dio bio apstraktno formuliran.

Programski sadržaji uključivali su tri područja:

1. *Predavanja*: teorija tjelesne i zdravstvene kulture; analiza cjelina i tema predviđenih programom za I., II. i III. razred; metodički pristup područjima tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnoj školi: pokretu, taktiranju, upoznavanju dječjih igara i sportova te stvaralačkom radu.
2. *Vježbe*: osposobljavanje za teoretsku i praktičnu provedbu nastavnog gradiva.
3. *Metodičke vježbe*: prisustvovanje odgojno-obrazovnom radu nastavnika razredne nastave (uzorna predavanja); metodičko oblikovanje određenih sadržaja, izrada dnevnog plana i pripreme za neposredni odgojno-obrazovni rad; samostalno izvođenje odgojno-obrazovnog rada u razrednoj nastavi (javno i individualno predavanje); analiza javnih i individualnih predavanja; analiziranje obavezne i dopunske literature; sudjelovanje u praćenju i analiziranju određenog aspekta razvoja djece rane školske dobi; sudjelovanje u teorijskim i empirijskim istraživanjima kojima se pridonosi unapređivanju prakse (1988: 93).

Program je predviđao i pedagošku praksu u školama (I. – IV. razred). Studenti VI. godine studija hospitalirali su i asistirali te samostalno pripremali, organizirali i izvodili odgojno-obrazovni rad. U vrijeme prakse studenti su pisali dnevne planove i pripreme te vodili dnevnik, a bili su obvezni održati najmanje jedno predavanje iz tjelesne i zdravstvene kulture. Uz izvještaj su bili dužni predati i pripremu predavanja (1988: 93).

Od 1992. godine učitelji se školuju na četverogodišnjem studiju razredne nastave te stječu zvanje diplomirani učitelj razredne nastave. Prema *Prijedlogu nastavnog plana i programa četverogodišnjeg studija za učitelje* na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih znanosti i odgojnih područja Sveučilišta u Splitu (1992) kineziološko obrazovanje učitelja realiziralo se dvama kolegijima, i to: *Osnovama kineziologije* i *Metodikom tjelesne i zdravstvene kulture* (tablica 5).

Tablica 5 – Kineziološki kolegiji u Prijedlogu Nastavnog plana i programa četverogodišnjeg studija za učitelja (1992)

kolegij	semestar							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
	P V	P V	P V	P V	P V	P V	P V	P V
<i>Osnove kineziologije</i>			1 1	1 1				
<i>Metodika tjelesne i zdravstvene kulture</i>					1 1	1 1	1 2	1 2*

*Ispit.

Cilj i zadaće kolegija *Osnove kineziologije* uključuju: tumačenje osnovnih pojmova tjelesno-zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja i osnovnih pojmova fizičke kulture, kineziologije.

Cilj i zadaće kolegija *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture* bili su identični onima navedenim u programu iz 1988. godine (1992: 82 – 86). U sadržaj su uključeni: utjecaj tjelesnog vježbanja na razvoj funkcionalnih, motoričkih i kognitivnih sposobnosti, organizacijski oblici rada, struktura sata, organizacija, zadatci, izbor sadržaja i opterećenje, psihičke osobine i njihov utjecaj pri tjelesnom vježbanju, opće karakteristike bio-psiho-socijalnog razvoja djece.

Godine 1998. pedagoški fakulteti postaju visoke učiteljske škole, s izuzetkom zagrebačke Učiteljske akademije. Na Visokoj učiteljskoj školi stječe se naziv diplomirani učitelj razredne nastave (stupanj VII/1). Nastavni plan Visoke učiteljske škole u Splitu nudio je studentima programe sedam pojačanih studija i to: povijesti, hrvatskog jezika, engleskog jezika, biologije, glazbene kulture, likovne kulture i matematike, od čega su se u praksi realizirala samo prva četiri pojačana programa. Redovna nastava kineziologije uključivala je dva kolegija (tablica 6).

Prema prijedlogu nastavnih planova i programa za obrazovne profile diplomirani učitelj razredne nastave i odgajatelj predškolske djece (1999: 41), cilj i zadaće *Osnova kineziologije* bili su: „tumačenje osnovnih pojmova tjelesno-zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja i osnovnih pojmova tjelesne kulture, kineziologije. Predmet, cilj, zadaci i uloga tjelesno zdravstvene kulture. Opće karakteristike, bio-psiho-socijalnog razvoja djece i učenika. Upoznavanje s lokomotornim, kardiovaskularnim, respiratornim, metaboličkim i živčanim sustavom“.

Cilj i zadaće *Metodike tjelesne i zdravstvene kulture* bili su: „osposobljavanje studenata u stručno-metodskom i pedagoškom pogledu, individualizacija nastavnog procesa. Upoznati opće ciljeve i zadatke tjelesno-zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja, kao i posebne zadatke tjelesne i zdravstvene kulture. Struktura sata tjelesno-zdravstvene kulture, organizacija, zadaci, izbor sadržaja i opterećenje“ (1999: 44).

Tablica 6 – Kineziološki kolegiji u Nastavnom planu učiteljskog studija Visoke učiteljske škole u Splitu (1999)

kolegij	semestar							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV
<i>Osnove kineziologije</i>	110	101*						
<i>Metodika tjelesne i zdravstvene kulture</i>						101	101	202*

*Ispit.

Godine 2005. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu osnovan je Integrirani sveučilišni studij za obrazovanje magistara primarnog obrazovanja u trajanju od pet godina (<<http://www.ffst.hr/odsjeci/uciteljski/program.pdf>>). Program uključuje pet obveznih kinezioloških kolegija i dva izborna kolegija (tablica 7).

Tablica 7 – Kineziološki kolegiji (obvezni) u Nastavnom planu integriranog sveučilišnog studija za prvostupnika i magistra primarnog obrazovanja Filozofskog fakulteta u Splitu (2005)

kolegij	semestar										ECT S
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	
	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	
<i>Osnove kineziologije</i>			30/15/1 5								5
<i>Kineziološka metodika 1</i>				30/15/ 0							4
<i>Kineziološka metodika 2</i>					0/30 /15						4
<i>Kineziološka metodika 3</i>						0/15 /30					4
<i>Kineziološka rekreacija</i>	0/0/30	0/0/30	0/0/30	0/0/30							0

Za kolegij *Osnove kineziologije* navedene su sljedeće kompetencije: „osposobljenost studenata za primjenu metoda i postupaka za analizu i upravljanje kineziološkim aktivnostima“.

Kompetencije koje se stječu na kolegiju *Kineziološka metodika 1* jesu: „osposobiti studente da usvoje osnovna teorijska znanja i zakonitosti tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog procesa; usvajati osnovne pojmove i stručne termine; usvajati osnovne metodičke zakonitosti; usvajati praktična znanja iz pojedinih nastavnih tema u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi“.

Kompetencije kolegija *Kineziološka metodika 2* jesu: „stručno metodičko osposobljavanje studenata za kvalitetno planiranje i pripremanje organizacijskih oblika rada u nastavi tjelesne i zdravstvene kulture; usvojiti određeni fond motoričkih informacija prijeko potrebnih za uspješno realiziranje programskih sadržaja“.

Kompetencije predviđene za kolegij *Kineziološka metodika 3* jesu: „osposobljavanje studenata za samostalno organiziranje i izvođenje sata tjelesne i zdravstvene kulture; stjecati interese za stvaralačku djelatnost; primjenjivati stečena znanja izvođenjem javnih predavanja; razvijati želju i potrebu za permanentnim obrazovanjem i usavršavanjem“.

Kolegij *Kineziološka rekreacija* omogućava studentima bavljenje aktivnostima po izboru tijekom prvih dviju godina studiranja.

Za izborne kolegije *Ljetovanja* i *Zimovanja* navedene su sljedeće kompetencije: „opće – osposobljavanje studenata za samostalno organiziranje i provođenje aktivnosti i specifične – osposobiti studente za snalaženje u specifičnim klimatskim prilikama; osposobiti studente za provođenje onih kinezioloških aktivnosti s učenicima za koje nemaju uvjete u mjestu stanovanja“.

Ovaj program veoma je dobro koncipiran, i po pitanju satnice kinezioloških kolegija i po pitanju njihova sadržaja. Budući magistri primarnog obrazovanja koji se obrazuju prema navedenom programu stječu kvalitetno kineziološko obrazovanje i u potpunosti su kompetentni za obavljanje nastave tjelesne i zdravstvene kulture u primarnom obrazovanju.

2. KINEZIOLOŠKO OBRAZOVANJE ODGOJITELJA PREDŠKOLSKE DJECE

Obrazovanje odgojitelja predškolske djece do kraja šezdesetih godina realiziralo se na srednjoškolskoj razini. Godine 1969. donesen je *Prijedlog nastavnog plana i programa za ustrojstvo i izvođenje studija* na tadašnjim pedagoškim akademijama. *Nastavni plan i program pedagoške akademije* sadržavao je kolegije zajedničkog i kolegije posebnog studija. Sadržaji kolegija koji pripadaju zajedničkom studiju za studijsku grupu Predškolski odgoj bili su identični kolegijima ostalih studijskih grupa. Unutar kolegija koji pripadaju posebnom studiju Predškolskog odgoja nalazila su se dva kolegija, i to: *Fizički odgoj s metodikom* i *Higijena predškolskog djeteta* (tablica 8).

Tablica 8 – Kineziološki kolegiji u Nastavnom planu studija predškolskog odgoja (1969)

kolegij	semestar			
	I.	II.	III.	IV.
<i>Fizički odgoj s metodikom</i>	3	3	3	3
<i>Higijena predškolskog djeteta</i>				3

Program kolegija *Fizički odgoj s metodikom* uključivao je sljedeća područja: „Pojam i zadaci fizičkog odgoja. Izbor i raspored građe. Bitne anatomske-fiziološke i psihološke karakteristike predškolskog djeteta. Elementi i zakoni harmoničnog oblikovanja kretanja. Primjena prirodnih oblika kretanja u različitim uvjetima i sredinama: igre, objekti, rekviziti i didaktička sredstva i pomagala. Organizacijski oblici i metodski postupci u odgojno-obrazovnom radu s djecom u fizičkom i zdravstvenom odgoju. Praktične vježbe u predškolskim ustanovama“ (*Nastavni planovi i programi, Pedagoška akademija, 1969: 440*). Program kolegija *Higijena predškolskog djeteta* je bio: „Značenje i zadatak higijene predškolskog djeteta. Karakteristike anatomske-fiziološkog rasta i razvoja predškolskog djeteta. Podložnost dječjeg organizma deformitetima i oboljenjima, uzroci najčešćih deformiteta i oboljenja pojedinih organa. Faktori očuvanja i jačanja zdravlja i fizičkog napretka djeteta. Higijena prehrane, higijena odijevanja predškolskog djeteta. Higijena unutrašnjeg i vanjskog prostora i opreme predškolske ustanove. Sistem zaštite dječjeg zdravlja u našoj zemlji“ (*Nastavni planovi i programi, Pedagoška akademija, 1969: 440*).

Koordinacijski odbor grupacije visokoškolskih organizacija u oblasti odgoja i obrazovanja donosi *Prilog samoupravnom sporazumu. Opisi profila sa stručnim i metodičkim programskim osnovama studija* (1978). Prema tom dokumentu studij predškolskog odgoja trajao je dvije godine, a njegov program uključivao je stručne i metodičke programske osnove. Ovaj program sadržavao je dva kineziološka kolegija, i to: *Tjelesni odgoj s metodikom* i *Zaštita zdravlja djece predškolske dobi* (tablica 9).

Tablica 9 – Kineziološki kolegiji u Nastavnom planu stručnih i metodičkih programskih osnova studija predškolskog odgoja (1978)

kolegij	semestar			
	I.	II.	III.	IV.
<i>Tjelesni odgoj s metodikom</i>	1+1	1+1	1+1	0+2
<i>Zaštita zdravlja djece predškolske dobi</i>				2+2

U skladu s reformom srednjeg usmjerenog obrazovanja sredinom osamdesetih godina dvadesetog stoljeća, redefinira se i studij predškolskog odgoja, koji se nadovezuje na četiri godine obrazovanja u srednjoj školi za obrazovni profil odgojitelj predškolske djece (prema Mendeš, 2010: 215). Kako ističe Peteh, „temeljna idejna koncepcija u odgojno-obrazovnoj struci je u programskom kontinuitetu koji traje šest godina (4+2). Prva i druga godina obuhvaćaju uvođenje u struku (hrvatski ili srpski jezik s književnošću, glazbena, likovna, tehnička kultura, zemljopis, izborna nastava), dok je četvrta godina dio programa za obrazovanje za zanimanje (pedagoška, psihološka, zdravstvena zaštita, školska higijena), a peta i šesta godina ostvaruju se na visokoškolskim institucijama – filozofskom ili pedagoškom fakultetu, što je prirodni produžetak struke“ (Mendeš, 2010: 211). U *Nastavnom planu za V i VI godinu za Odgajatelja predškolske djece* (1988) postojala su dva kolegija, i to: *Tjelesna i zdravstvena kultura* i *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture* (tablica 10).

Tablica 10 – Kineziološki kolegiji u Nastavnom planu za III, IV, V i VI godinu za odgajatelja predškolske djece (1988)

kolegij	godina					
	III.	IV.	V.		VI.	
<i>Tjelesna i zdravstvena kultura</i>	68	64	0+0+30	0+0+30	0+0+30	0+0+30
<i>Metodika tjelesne i zdravstvene kulture</i>			15+0+0	15+0+15	15+0+15	30+0+30

Metodika tjelesne i zdravstvene kulture

Cilj: osposobiti studente da usvoje bitna znanja i zakonitosti na kojima se zasniva podmirivanje biopsihosocijalnih motiva za kretanjem i igrom; da studenti steknu teoretska i stručno-metodska znanja o organiziranju svakodnevnih i povremenih oblika rada, u kojima uspješno primjenjivati sadržaje tjelesno-zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja.

Zadaće: steći suvremeni pogled na ovo odgojno-obrazovno područje upoznavanjem teorijskih osnova fizičke kulture. Upoznati utjecaj tjelesnih vježbi na organizam i sagledati potrebu i korist sistematskog tjelesnog vježbanja. Upoznati metodičke zakonitosti te usvojiti stručno-znanstvene stavove prema teorijskim i praktičnim činjenicama kao i metodologiju rada. Steći interes za stvaralačku djelatnost na području tjelesno-zdravstvene kulture (1988: 57).

Godine 1998. pedagoški fakulteti postaju visoke učiteljske škole. Na Visokoj učiteljskoj školi u Splitu odgojitelji predškolske djece obrazovali su se prema programu za obrazovni profil odgajatelj predškolske djece koji je uključivao dva obvezna i jedan izborni kolegij. U nastavnom programu iz izbornih predmeta postojao je kolegij *Odabrana poglavlja iz metodike tjelesne i zdravstvene kulture* (tablica 11).

Tablica 11 – Kineziološki kolegiji u Nastavnom planu studija predškolskog odgoja Visoke učiteljske škole u Splitu (1999)

kolegiji	semestar			
	I.	II.	III.	IV.
	PSV	PSV	PSV	PSV
<i>Metodika tjelesne i zdravstvene kulture</i>	100	101	101	102*
<i>Tjelesna i zdravstvena kultura</i>	002	002	002	002

*Ispit.

Cilj i zadaće kolegija *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture* bili su: samostalno obavljanje kinezioloških aktivnosti u dječjem vrtiću, praktična primjena teoretskih znanja, utjecati na morfološki status djeteta njegovanjem mišićnih reakcija, poticati funkcionalni razvitak osjetila potrebnih za prijem diferenciranih i finih osjetilnih podražaja (1999: 121).

Od akademske godine 2005./2006. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu realizira se stručni studijski program Odgojitelj predškolske djece. Nastavni program (<<http://www.ffst.hr/odsjeci/predskolski/program.pdf>>) uključuje tri obvezna i dva izborna kolegija (tablica 12).

Tablica 12 – Kineziološki kolegiji (obvezni i izborni) u Nastavnom planu stručnog studijskog programa Odgojitelj predškolske djece na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu (2005)

kolegiji	semestar						ECTS
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	PSV	
<i>Kineziološka metodika 1</i>			30+0+0				3
<i>Kineziološka metodika 2</i>				0+30+0			3
<i>Kineziološka metodika 3</i>					0+30+30		5
izborni kolegiji*							
<i>Žimovanja</i>		15+0+15					2
<i>Ljetovanja</i>		15+0+15					2

*Izborni kolegiji realiziraju se od drugog do petog semestra.

Kompetencije su koje se stječu tijekom kolegija *Kineziološka metodika 1*: „osposobiti studente da usvoje osnovna teorijska znanja i zakonitosti tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog procesa. Usvajati osnovne pojmove i stručne termine u kineziološkoj metodici; usvajati osnovne metodičke zakonitosti, te njihove teorijske i praktične aspekte; usvajanje praktičnih znanja iz pojedinih tema u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi“. Kompetencije su kolegija *Kineziološka metodika 2*:

„osposobljavanje studenata za realizaciju sata tjelesne i zdravstvene kulture. Usvojiti određeni fond motoričkih informacija prijeko potrebnih za uspješno realiziranje programskih sadržaja; provjeravanje obrazovnih zadaća, motoričkih znanja, motoričkih postignuća, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti“. Kompetencije koje se stječu tijekom kolegija *Kineziološka metodika 3* uključuju: „osposobljavanje studenata za poticanje tjelesnog izražavanja i stvaranja“. Kompetencije izbornih kolegija *Zimovanja* i *Ljetovanja* uključuju: „osposobljavanje studenata za samostalno organiziranje i provođenje aktivnosti djece na zimovanju, odnosno na ljetovanju“. Program kinezioloških kolegija u ovom programu koncipiran je veoma kvalitetno i omogućuje budućim odgajateljima kvalitetno ostvarivanje kinezioloških aktivnosti u predškolskim ustanovama.

3. ZAKLJUČAK

Analizom navedenih planova i programa možemo prije svega zaključiti kako su autori u svakom od njih uočavali važnost kineziološkog obrazovanja budućih učitelja i odgojitelja predškolske djece te kineziološkim kolegijima osigurali dovoljan broj sati. Ono što je problematično jest formulacija cilja i zadaća, koji su se uglavnom prepisivali iz programa u program te su bili formulirani na apstraktan način. Zadaće se u nastavnim programima u velikoj mjeri ponavljaju, tj. prepisuju iz programa u program, pa i od autora do autora. Često u nastavnim programima nije jasno razlikovanje ciljeva od zadaća; iste formulacije jednom označavaju ciljeve, a drugi put zadaće. U velikom broju nastavnih programima primjećuje se sklonost opširnom navođenju zadaća kao da je njihov kvantitet garancija kvalitete. Izuzetak čine nastavni planovi i programi integriranog sveučilišnog studija za prvostupnika i magistra primarnog obrazovanja i stručnog studijskog programa Odgojitelj djece predškolske dobi, a koji se realiziraju na Odsjeku za učiteljski studij i Odsjeku za predškolski odgoj Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Navedeni odsjeci obrazuju buduće učitelje i odgojitelje predškolske djece da u potpunosti budu kompetentni i odgovorni za provođenje ciljeva i zadaća usvojenih tijekom studija i primjenjivih na svojim budućim radnim mjestima te, naravno, posluže kao podloga za permanentno usavršavanje.

LITERATURA

1. Franković, D.; Bogdan, S.; Fučijaš, Đ. (1962): *Pedagoška akademija*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Koordinacijski odbor grupacije visokoškolskih organizacija u oblasti odgoja i obrazovanja (1978): *Prilog samoupravnom sporazumu. Opisi profila sa stručnim i metodičkim programskim osnovama studija*.
3. Mendeš, B. (2010): „Povijesni razvoj sustava obrazovanja odgojitelja predškolske dobi u Hrvatskoj“. *Školski vjesnik. Časopis za pedagoška i školska pitanja*, 59(2), 203 – 220.
4. *Nastavni planovi i programi* (1969): *Pedagoška akademija*. Zagreb: Školska knjiga.
5. *Okvirni obrazovni programi usmjerenog obrazovanja* (1988): Delegatske informacije, poseban broj.
6. *Prijedlog nastavnih planova i programa za obrazovne profile diplomirani učitelj razredne nastave i odgajatelj predškolske djece* (1999).
7. *Prilog samoupravnom sporazumu. Opisi profila sa stručnim i metodičkim programskim osnovama studija* (1978). Zagreb.
8. *Okvirni obrazovni programi usmjerenog obrazovanja* (1988). Samoupravna interesna zajednica usmjerenog obrazovanja u djelatnosti obrazovanja, znanosti, kulture i fizičke kulture SR Hrvatske. Zagreb: Programski savjet za obrazovanje, kulturu i umjetnost.
9. *Prijedlog nastavnog plana i programa četverogodišnjeg studija za učitelje Sveučilište u Splitu* (1992). Split: Fakultet prirodoslovno matematičkih znanosti i odgojnih područja u Splitu.
10. <<http://www.ffst.hr/odsjeci/predskolski/program.pdf>>.
11. <<http://www.ffst.hr/odsjeci/uciteljski/program.pdf>>.

Lidija Vlahović

The Historical Development of Primary Education Teachers' and Pre-school Teachers' Kinesiology Education

Summary: *This paper presents the historical development of primary education teachers' and pre-school teachers' kinesiology education from the sixties to present. The article analyzes the curricula and the representation of kinesiology courses in them. The author concludes that the presence of kinesiology courses in the curricula of primary education teachers and pre-school teachers has generally been satisfactory, but it points to the problem of inadequate formulation of objectives and tasks of individual courses. The exception was the curriculum of integrated university study Master of primary education and the curriculum of pre-school teachers' studies in the Department of Teacher Education and the Department of Preschool Education at the Faculty of Philosophy, University of Split. These departments provide kinesiology education of high-quality to future primary education teachers and preschool teachers and make them competent to exercise kinesiology classes in school and kinesiology activities in preschool institutions.*

Keywords: *kinesiology teaching, kinesiology education, primary education teacher, pre-school education teacher.*